

BUCHEDD BANGOR

CYLCHGRAWN
CADEIRLAN
DEINIOL SANT
YM MANGOR

THE MAGAZINE
OF SAINT
DEINIOL'S
CATHEDRAL
IN BANGOR

Cadeirlan
Deiniol Sant
ym Mangor

Saint Deiniol's
Cathedral
in Bangor

DUW GYDA NI
O SUL YR ADFENT,
DROS Y NADOLIG,
TAN WÝL FAIR Y
CANHWYLLAU
GOD WITH US
FROM ADVENT
SUNDAY,
OVER CHRISTMAS, &
UP TO CANDLEMAS

28.11.2021-30.1.2022

RHAD AC AM DDIM
EWCH Â CHOPÍAU I'W RHANNU
FREE
PLEASE TAKE COPIES TO SHARE

CROESO WELCOME

Gwylion

Croeso i'r rhifyn cyntaf hwn o Buchedd Bangor, cylchgrawn newydd Cadeirlan Deiniol Sant ym Mangor.

"Buchedd" yw'r enw a roddir ar gofnod o fywyd rhywun, a cheir bucheddau'r saint o'r Canol Oesoedd sy'n adrodd hanes rhai o brif seintiau Celtaidd Cymru.

Mae **Buchedd Bangor**, felly, yn rhyw fath o gofnod o fywyd ein cymuned ni o gyfeillion Crist ym Mangor yr awr hon. Fe geir yma gymysgedd o ddefnydd ysbrydol a gwybodaeth ymarferol am ein bywyd ar y cyd.

Y bwriad yw cyhoeddi pum rhifyn o **Buchedd Bangor** dros y flwyddyn, a phob un yn cyd-fynd â chyfnod penodol ym mywyd addoli'r Gadeirlan, ac â chyfres o bregethau ar fore Sul i'n tywys drwy'r cyfnod hwnnw.

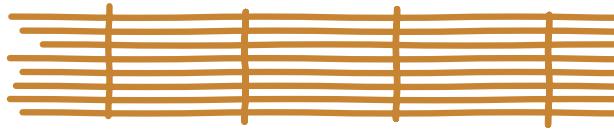
Mae'r rhifyn cyntaf yn gydymaith i'r cyfnod o Sul yr Adfent (28 Tachwedd) tan ddiwedd tymor y Nadolig ar Wyl Fair y Canhwyllau (30 Ionawr).

Dyma gyfnod o baratoi dros wythnosau'r Adfent, ac o ddathlu dros wythnosau'r Nadolig. "*Duw gyda ni*" yw'r ymadrodd fydd ar ein gennau gydol y cyfnod hwn, wrth inni ganolbwytio ar Ymgawloliad Duw yng Nghrist lesu, ac wrth inni weddio am ddyfodiad beunyddiol Crist yn ein calonnau.

Diolch i chi am fod yn rhan o'n cymuned o ffydd, gobaith a chariad yn y Gadeirlan a Bro Deiniol. Rwy'n edrych mlaen at y paratoi a'r dathlu dros yr wythnosau nesaf. Dyma'ch gwahodd i fod yn rhan lawn o ddefodau a dathliadau'r Gadeirlan, ac i wahodd eraill i ymuno gyda ni wrth inni ganfod a ymhyfrydu yn "**Nuw gyda ni**" yr Adfent a'r Dolig hwn.

Lluniau clawr | Cover images
y Parchg | the Revd Hana Helvadjian

Welcome to this first issue of **Buchedd Bangor**, the new magazine of Saint Deiniol's Cathedral in Bangor.

"Buchedd" is the old Welsh name given to a record of someone's life, and "bucheddau'r saint" (the "lives of the saints") are a medieval corpus of works telling the story of the Age of the Saints in the sixth and seventh centuries.

Buchedd Bangor is, therefore, a sort of record of the life of our community of Christ's companions here in Bangor at this time. It offers a mixture of devotional material and practical knowledge about our life together.

The intention is to publish five issues of **Buchedd Bangor** over the course of the year, each coinciding with a specific period in the Cathedral's worshipping life, and complementing a series of Sunday morning sermons that will guide us through each period.

The first edition is a companion to the period from Advent Sunday (28 November) until the end of Christmastide on Candlemas Day (30 January).

This is a time of preparation over the weeks of Advent, and of celebration during the weeks of Christmastide.

"**God with us**" is the phrase that will be on our lips throughout this time, as we meditate on God's Incarnation in Jesus Christ, and as we pray for Christ's daily manifestation in our hearts.

Thank you for being part of our community of faith, hope and love at Cathedral and in Bro Deiniol. I'm looking forward to the preparation and celebration over the coming weeks. This is your invitation to be fully involved in the rites and celebrations of the Cathedral, and to invite others to join us as we discover and delight in "**God with us**" this Advent and Christmastide.

Oddi wrth yr
Is-Ddeon
From the
Sub-Dean
Canon Siôn
Rhys Evans

PANED HEFO JOE COOPER

Ymhob rhifyn o Buchedd Bangor, byddwn yn cwrdd ag aelod o gymuned y Gadeirlan. Dechreuwn gyda'n Cyfarwyddwr Cerdd newydd, Joe Cooper.

Yn holi mae Naomi Wood, ein Cyfarwyddwr Cyfathrebu esgobaethol a'n Gweinidog Teulu yn y Gadeirlan ac ym Mro Deiniol.

Naomi Wood

Dwedwch ychydig wrtha'i am y ffordd wnaethoch chi ddechrau ymneud â cherddoriaeth eglwysig.

Roedden ni'n mynd i'r eglwys leol fel teulu pan oeddwn yn ifanc iawn. Pan oeddwn tua saith oed digwyddodd fy Nhad gerdded i mewn i'r eglwys yng nghanol dinas Wolverhampton, lle roedden ni'n byw. Roedden nhw'n hysbysebu am gantorian ar gyfer y côr a gofynnodd a fyddwn innau'n hoffi rhoi cynnig arni. Meddyliais, "Mmmm, na." Ond doeddwn i ddim mae'n debyg yn gwneud llawer o weithgareddau tu hwnt i oriau ysgol ar y pryd felly er mwyn ei blesio mi ymunais.

Felly oedd hi'n ddilyniant naturiol i'r fan lle rydych heddiw ynto oedd na fwy o stori na hynny?

Dydw i ddim yn siŵr ai hyn oeddwn i am ei wneud pan oeddwn i'n ifanc iawn. Dw i'n meddwl mod i â diddordeb mewn seryddiaeth. Byddwn yn mynd i gymdeithasau seryddol o hyd. Roeddwn yn gallu nofio'n eitha' hefyd, ond wrth i'r ymrwymiadau gyda'r côr gynyddu roedd yn dod yn anoddach canfod amser ar gyfer pethau eraill.

Gall yr ymrwymiadau hynny fod yn eitha' trwm!

Yn wir, ond mae'n debyg i mi ddewis gwneud y gofynion yn drwm. Roeddwn yn ymarfer ar gyfer y côr ond hefyd yn dilyn llawer o wersi offerynnol hefyd. Decreuais dderbyn gwersi piano gan y côr-feistr yn eitha' cynnar a dysgais

GETTING TO KNOW JOE COOPER

In each edition of **Buchedd Bangor**, we'll be meeting a member of the Cathedral community. We start with our new Director of Music, Joe Cooper.

Asking the questions is Naomi Wood, our diocesan Director of Communications and our Family Minister at the Cathedral and in Bro Deiniol.

Tell me a little of how you got involved with church music.

We went to the local church as a family when I was very young. When I was about 7 my Dad happened to walk into the city centre church in Wolverhampton where we lived. They were advertising for choristers and he asked if I wanted to give it a go. I thought, "Mmmm, no." But, I probably wasn't doing many out-of-school activities at that age and so to please him I went along.

So was it a natural progression to where you are today or was there more to it?

I don't know if it is what I wanted to do when I was very young. I think I wanted to be in astronomy. I always used to go to astronomical societies. I was quite good at swimming aswell but as the routine of choir took over it got more difficult to fit things in.

That routine can be quite intense!

Yes, but I suppose I chose to make it intense. I was doing choir and then all the instrumental lessons as well. I started taking piano lessons quite early on from the choir master and learnt other instruments too. I learnt piano, organ, singing, trombone and did all the examinations and the medals and graded exams. It was when I was 16 that I decided to do some directing. I'd always found social interaction quite challenging but I realised I was quite good at leading

ganu offerynnau eraill hefyd. Dysgais ganu'r piano, yr organ a'r trombôn ynghyd â dysgu canu a sefais yr holl arholiadau graddedig ac ennill medalau. Pan oeddwn yn un ar bymtheg oed penderfynais wneud rhywfaint o gyfarwyddo. Roedd rhungweithio cymdeithasol wedi bod yn eitha' heriol i mi erioed, ond mi wnes i sylweddoli mod i'n reit dda am arwain a mod i'n eitha' mwynhau hynny. Ers hynny rwylf wedi gweithio yn Penn (yn rhan ddeheuol Wolverhampton) ac yn Solihull. Oni bai am gôr yr eglwys lle ces i fy magu fyddwn i ddim wedi derbyn yr addysg gerddorol a gefais. Mae'n bwysig i mi bod y cyfle ar gael i bawb ac nid wedi ei gyfyngu i gapel ysgol breifat neu rywbeth fel'na.

Beth am gerddoriaeth a ffydd felly? Sut maen nhw'n cydblethu i chi?

Mae cerddoriaeth o fewn y litwrgi yn fy ngalluogi i ganfod adegau pan fedraf addoli oherwydd fy mod yn deall strwythur pendant. Dw i'n credu bod bodau dynol angen hynny. Pobol ydyn ni sy'n byw mewn byd o ofod ac amser ac mae arnon ni angen rhywbeth i'n helpu. Os edrychwr chi ar wareiddiadau'r hen fyd roedd ganddyn nhw eu seremonïau, boed hynny ar gyfer addoli ynte er hybu lles y gymuned.

Wrth ganu mewn côr rydych yn ymdrin â llawer o ddarnau o'r Beibl heb i chi sylweddoli hynny. Os ydych yn canu mewn côr yn rheolaidd a chithau'n saith mlwydd oed ac yn dod i gysylltiad â'r holl destunau Ysgrythurol hyn, efallai na fyddwch chi'n meddwl bryd hynny am eich perthynas â'r dwyfol ond erbyn eich bod yn un deg chwech neu'n un deg saith bydd gennych adnoddau digonol i allu trafod yn wybodus. Bydd cyfle i chi wneud dewis.

Mae hefyd gyfle i ymwneud â rhywbeth ar lefel emosiynol yn hytrach na thrwy ddulliau rheswm. Rydyn ni'n mynd i'r ysgol ac i'r gwaith ac mae'n rhaid i ni ysgrifennu pethau a'u deall yn syth ond os gallwch agosáu at Dduw drwy ddrysau dirgelwch, boed hynny drwy addoliad neu gerddoriaeth, mae'n gwneud i'r profiad deimlo'n wahanol iawn.

Beth ynglŷn â cherddoriaeth gorawl sy'n eich ysbrydoli? Beth ddaeth â chi i'r fan lle rydych chi heddiw?

Mae'n braff cydweithio ag eraill i greu rhywbeth sy'n fwy na chi eich hun. Mae yna rywbeth personol iawn am gerddoriaeth gorawl. Mae eich llais y tu mewn i chi ac rydych yn cysylltu â ffiseg y byd yma ond allwch chi ond profi gwir harddwch y ffiseg yna gyda phobol eraill. Ar eich pen eich hun allwch chi ond canu llinell unsain ond gyda phawb arall mi allwch chi wneud i'r byd yma gyseinio allan ohonoch chi eich hun.

Joe Cooper

things and I quite enjoyed it. I've since worked in Penn (in south Wolverhampton) and in Solihull. Had it not been for the church choir where I grew up I wouldn't have the musical education I have now. It's important to me that the opportunity is available to everyone and not limited to a private school chapel or something like that.

Music and faith then. How do they fit together for you?

Music within liturgy allows me to find times to be able to worship because I understand a set structure. I think human beings need that. We are a people who exist in a world of space and time and we need something to help. If you look at ancient civilisations they had their ceremonies whether it was for worship or community wellbeing.

THERE'S AN OPPORTUNITY
TO ENGAGE THROUGH AN
EMOTIONAL CONNECTION AS
OPPOSED TO A CONNECTION
OF REASON

Singing in a choir exposes you to a lot of text from the Bible without realising it. If you're singing in a choir on a regular basis, you're 7 years old and you're coming into contact with all this text, you may not think then about your relationship with the Divine but by the time you're 16 or 17 you have enough resource to have a real conversation about it. There's an opportunity to come to a choice.

There's also an opportunity to engage with something through an emotional connection as opposed to a connection of reason. We go to school and work and have to write things down and understand them immediately whereas if you can come to God through the doors of mystery whether through worship or music it makes it feel very different.

Pa un ydi'ch hoff fisgeden?

Dydw i ddim yn meddwl bod fy nghenhedlaeth i'n bwyta bisgedi gymaint â hynny. Mi roeddwn i'n arfer hoffi bisgedi Viscount.

NID RHYW YCHWANEGIAD
DEWISOL YDYW
CERDDORIAETH PAN FO
POBOL AR GAEЛ I'W GYNNIG

Beth mae cael eich sefydlu fel Cyfarwyddwr Cerdd yn ei olygu i chi?

Mae'n golygu bod gen i gyfrifoldeb ar gyfer y Gadeirlan a'r Esgobaeth i sicrhau y gellir cyflawni'r weinidogaeth gerddorol hon. Mae fy sefydlu'n golygu bod y Gadeirlan yn cydnabod pwysigrwydd cerddoriaeth ac nad rhw ychwanegiad dewisol ydyw pan fo pobol ar gael i'w gynnig.

Mae llawer o'r gweithgareddau yn fy mywyd wedi eu hadeiladu o gwmpas hyn. Gall fod yn beryglus weithiau y gall fy holl ffydd ynof fy hun a'm gwerth dyfu i fod ynghlwm â'r swydd.

Wn i ddim a deimlais alwad gan Dduw pan oeddwn yn iau ond dw i'n sicr yn teimlo mai hyn y gelwir fi i'w wneud.

[B]

What is it that inspires you about choral music? What is it that's brought you to here, now?

It's nice to be able to come together to create something that's bigger than yourself. There's something very personal about choral music. Your voice is inside of you and you connect to the physics of this world but you can only enter the real beauty of that physics with other people. By yourself you can only sing a unison line but with everyone else you can make this world resonate from inside yourself.

What's your favourite biscuit?

I don't think my generation has biscuits that much. I used to like the Viscount biscuits.

What does being installed as Director of Music mean for you?

It means that I have a responsibility for the Cathedral and the Diocese to ensure that this ministry of music can be delivered. Being installed means the Cathedral sees the importance of music and it's not just an optional extra when people are available.

Many of the activities in my life are built around this. It can be dangerous sometimes that my entire self-belief and worth can end up being attached to the job.

I don't know if I felt a calling by God when I was younger but I certainly feel it's what I am called to do. [B]

Y DAITH ADRA

Pregethwyd y bregeth hon gan yr Is-Ddeon yn y Gosber ar Gân a dathliad o weinidogaethau newydd yn y Gadeirlan ar 26 Medi 2021.

Y llithoedd oedd Eseia 62:1-5, 10-12 a Ioan 4:1-30, 39-42.

Siôn Rhys Evans

**OHERWYDD RHAI
FELLY Y MAE'R
TAD YN EU CEISIO
I'W ADDOLI EF.**

Nos Sadwrn ydi hi, ychydig wythnosau yn ôl. Mae'n eitha' hwyr. Dw i ar fy ffordd yn ôl o Gaer i Fangor, a dw i'n eistedd ar y trêb sydd wrth y platfform yng ngorsaf Caer.

Mae rhyw broblem wedi codi ar y lein yn y Fflint, felly mae popeth wedi dod i stop.

Mae'r cerbyd yn dechrau llenwi â hogiau sydd wedi bod yn gwyllo gêm bêl-droed rywle.

Yn anarferol i mi, dydw i ddim yn gwisgo coler gron. Rwy'n eistedd yno, yn ddigon diamynedd, yn ceisio gorffen fy mhregeth ar gyfer y bore drannoeth ar fy ngliniadur.

Mae boi mawr, ifanc yn eistedd drws nesa' i mi; i ddechrau, mae'n sgwrsio'n frwd â'i ffrindiau.

Yna mae'n troi ata' i.

"Ti'n edrach fel boi clyfar. Pryd fyddwn ni'n cyrraedd Bangor 'ta?"

Rwy'n amcangyfrif faint o'r gloch fyddwn ni yno orau a fedra' i yn sgil yr oedi.

Fo: "Pwy ti'n syportio ta?"

Fi: "Mewn pêl-droed? Wel, Lerpwl, pan

A JOURNEY HOME

The Sub-Dean preached this sermon at the Evensong and celebration of new ministries at the Cathedral on 26 September 2021.

The lessons were Isaiah 62:1-5, 10-12 and John 4:1-30, 39-42.

FOR THE FATHER
SEEKS SUCH
AS THESE TO
WORSHIP HIM.

It's a Saturday night a few weeks ago. It's quite late. I'm on my way back from Chester to Bangor, and I'm sitting on the train at the platform at Chester Station.

There's been some sort of incident on the line at Flint, so everything's delayed.

The carriage starts filling up with guys who've been watching the football somewhere.

Unusually for me, I'm not in a dog collar. I'm sat there, rather grumpily, trying to finish my sermon for the following morning on my laptop.

A large, young guy sits next to me; initially he's in a boisterous conversation with his friends.

Then he turns to me.

"You look like a clever guy. What time we getting to Bangor then?"

I estimate the time best I can based on the delay.

Him: "Who do you support then?"

Me: "Football? Well, Liverpool, when I was growing up; but that was kind of because I liked their away kit one

oeddwn i'n ifanc; ond roedd hynny rywsut oherwydd mod i'n licio eu cit chwarae oddi cartref un flwyddyn."

Fo: "Ond ti ddim yn eu syportio ddim mwy, na?" (Mae'n gwisgo crys Manchester City).

Fi: "Na. Dw i ddim yn un mawr am bêl-droed, wir."

Fo: "Be' ti'n ei neud felly, 'ta? Twrna?"

Fi: "Na."

Fo: "Darlithydd coleg?"

Fi: "Na. Ym. Fel mae'n digwydd, ficar ydw i."

(Mae dweud 'ficar' yn haws na dim byd arall. Dyn a wyr beth fyddai wedi ei feddwl oedd Is Ddeon).

Fo: "Ficar! Na! Hogia, ficar ydi o! Lle ti'n ficera ta?"

Fi: "Fel mae'n digwydd, dw i ar fin cychwyn yn y Gadeirlan."

Fo: "Cadeirlan? Lle mae fan'no?"

Fi: "Ti'n gwbod, ar y Stryd Fawr."

Fo: "O, y lle mawr 'na, wrth ymyl y Castle?"

Fi: "Ia. Ia, y lle mawr wrth y Castle. Tyrd i'n gweld ni rywbryd."

Byddwn ni wedi gwneud reit dda, chi a fi, os, erbyn 2025, wrth i ni ddathlu mileniwm a hanner ers i Deiniol gyrraedd yr union le hwn, cyraedd fyma, a sefydlu ei gymuned yn y lle yma, ac adeiladu ei fangor o goed cyl yma... byddwn ni wedi gwneud reit dda, chi a fi, os, erbyn 2025, y bydd y dyn ifanc yna'n cyfeirio at dafarn y Castell fel "y dafarn 'na wrth ymyl y Gadeirlan".

OHERWYDD RHAI FELLY Y MAE'R TAD YN EU CEISIO.

Ond pam ddylen ni hidio p'rūn ai ydi'r dyn ifanc yna'n gallu dweud ble mae'r lle hwn ai peidio? Pam ddylen ni fod am i'r lle hwn fod ar fap ei fywyd rywsut? Pam ddylen ni fod yn dymuno i ryw ran o'i galon fod yma?

Rwy'n cael hunllefau yng Nghymru geiriau lesu wrth y wraig ger y ffynnon. Dyma'r ddau ohonynt yno: fo'n Jwdead, yr oedd ei olyniaeth yn datgan mai yn ffurfioldeb dwys y Deml yn Jerwsalem y digwyddai gwir addoliad; hithau'n Samariad, a'i phobl yn addoli yn yr awyr agored, ar y tir, ar gopa'r mynydd. Ac wrth ei bobl ei hun a'i phobl hithau, meddai lesu, "mae gennych chithau eich ffyrdd chi a ninnau ein ffyrdd ni; ond rhagbaratoadau ydynt i gyd, pethau elfennol, dawnsio yn y cysgodion. Ond y mae amser yn dod, yn wir

year."

Him: "But you don't support them any more, no?" (He's wearing a Manchester City shirt).

Me: "No. I'm not a big football person, really."

"What you do then? Lawyer?"

"No."

"Uni Lecturer."

"No. Um. Actually, I'm a vicar."

(Vicar's easier than anything else. Goodness knows what he'd have made of Sub-Dean).

"Vicar! No! Guys, he's a vicar! Where you vicar then?"

Me: "Actually, I'm about to start at the Cathedral."

Him: "Cathedral? Where's that?"

"You know, on the High Street."

"Oh, that big place, by The Castle pub?"

"Yeah. Yeah, the big place by the Castle. Come see us sometime."

We'll have done well, you and me, come 2025, and we celebrate a millennium and a half since Deiniol first arrived here, and established his community here, and built his hazel fence here... we'll have done well, you and me, if by 2025 that young man describes the Castle as "that pub by the Cathedral."

FOR THE FATHER SEEKS SUCH AS THESE.

But why should we care that my young man can locate this place; why should we want his life to be orientated in some way around this place? Why should we want part of his heart to be here?

I have nightmares about Jesus's words to the woman by the well. Here the two of them are: him a Judean, whose lineage held that true worship took place amid the awesome formality of the Temple in Jerusalem; her a Samaritan, her people worshipping outdoors, on the land, on the mountain-top. And to his own people and to hers, Jesus says, "you have your ways; we have ours; but they are all preparatory, elementary, dancing in the shadows. The hour is coming, and is now here, when the true worshippers will worship the Father in spirit and truth, for the Father seeks such as these to worship him."

y mae yma eisoes, pan fydd y gwir addolwyr yn addoli'r Tad mewn ysbryd a gwirionedd, oherwydd rhai felly y mae'r Tad yn eu ceisio i fod yn addolwyr iddo."

Mae'n wers galed: Y pethau crefyddol yma rydych yn glynu wrthynt, y traddodiadau hyn, y ffyrdd cysegredig, syber, yr adeiladau, y gwasanaethau, y Cadeirlannau – pethau ail orau ydynt, ffrwyth eich gwendid. Mae'r amser yn dod pan fydd y gwir addolwyr yn addoli'r Tad mewn ysbryd a gwirionedd yn unig.

Mae'n wers galed. Mae'n ein hatgoffa nad ein ffyrdd ni yw ffyrdd Duw; neu, efallai, nad oes angen ein ffyrdd ni ar Dduw; nid oherwydd bod ein hangen ar Dduw y'n crëwyd ni. Rhodd ydi'r cyfan; ar drugaredd Duw rydym yn bod; ac mae bendith yn aros y tu hwnt i'n gafael heblaw am ras Duw.

OHERWYDD RHAI FELLY Y MAE'R TAD YN EU CEISIO.

Ac eto, gwyddom ein bod yn cael ein hachub yn ein croen nid dim ond yn ein pennau. Mewn perthynas fyw ag eraill rydym i adwaen maddeuant, nid mewn damcaniaeth. Fe'n gwaredir, nid yn ein perffeithrwydd, ond yn ein gwendid.

Gwyddom hynny oherwydd bod lesu'n ei ddangos i ni. Nid yw lesu byth ar wahân i'w gorff. Ar ddechrau ein darlleniad heno, mae wedi blino – wedi blino'n gorfforol ar ôl teithio, ac yn emosiynol luddledig oherwydd eiddigedd a chlebran ei ddilynwyr. Mae'n sychedig: "Rho i mi beth i'w yfed" medd corff Duw. Mewn man arall yn Efengyl loan, mae'n wylo ar ôl marw ei gyfaill Lasarus. Pan mae'n cyfarfod y disgylion ar Ian y llyn ar ôl yr Atgyfodiad, mae'n eistedd i fwyta brecwast gyda nhw. Pan mae'r wraig sydd â gwaedlif yn dod ato i'w gyffwrdd, os ond ag ymyl ei fantell, nid yw'n dweud wrthi i fynd i addoli mewn ysbryd a gwirionedd. Mae'n trugarhau wrth ei chorff toredig, dolurus. Pan mae Eseia am ddisgrifio sut beth yw adnabod o fewn byd amser rywbeth o'r hyn yw Duw mewn tragwyddoldeb, mae'n dweud ei fod yn debyg i'r ffordd mae gŵr ifanc yn llawenhau dros ferch ifanc; ac os ydych yn meddwl nad ydi hynny'n rhywbeth corfforol yna rydych wedi anghofio sut beth ydi bod yn ifanc.

Rwyf am i'r dyn ifanc yna oedd ar y trêm o Gaer allu canfod y lle hwn, oherwydd y mae'r lle hwn, y lle materol hwn – yn bren, meini, metel, gwydr, llais, cân, iaith, sagrafen – mae'r pethau hynny yn y lle penodol hwn yn rhoi i ni gip o fewn byd amser ar Dduw yn nhragwyddoldeb ac ar Grist lachawdwr y byd.

It's a hard teaching: These religious things you cling to, these traditions, these sacred, pious ways, these buildings, these services, these Cathedrals – they're second best, the fruit of your weakness. The hour is coming when the true worshippers will worship the Father in spirit and in truth alone.

It's a hard teaching. A reminder that our ways are not God's ways; or, perhaps, that God does not require our ways; we were not created because God had need of us. It is all gift; we exist at God's mercy; and beatitude awaits, out of reach, without God's grace.

FOR THE FATHER SEEKS SUCH AS THESE.

And yet, we know that we're saved in our skin, not in our heads. We know forgiveness in lived relationships, not in theory. We're redeemed, not in our perfection, but in our weakness.

We know this because Jesus shows us. Jesus is never not in his body – at the beginning of our reading this evening, he is tired – physically tired by his journey, emotionally fed up at the jealousy and gossip of his followers. He's thirsty; "give me a drink," says the body of God. Elsewhere in the Gospel, he weeps when his friend, Lazarus, dies; when he meets the disciples by the lake after his Resurrection, he sits down to eat breakfast with them. When the woman who has been bleeding comes to him, to touch him, the hem of his cloak, he does not tell her to go worship in spirit and in truth. He has mercy upon her broken body and its pain. When Isaiah wants to describe what it's like to know in time something of what God is in eternity, he says it's like the young man rejoicing over the young woman; and if you think that isn't physical, then you've forgotten what it's like to be young.

I want my young man from the train in Chester to be able to find this place, because this place, in its physicality – wood, stone, metal, glass, voice, song, language, sacrament – those things in this place give us a glimpse in time of God in eternity and of Christ the Saviour of the world.

FOR THE FATHER SEEKS SUCH AS THESE.

OHERWYDD RHAI FELLY Y MAE'R TAD YN EU CEISIO.

Mae Cadeirlan yn Gadeirlan oherwydd gwrthrych materol, sef sedd; mae'r fan hon yn Gadeirlan oherwydd bod Gorsedd yr Esgob yna. Neu efallai ei bod yn fwy cywir dweud bod Cadeirlan yn Gadeirlan oherwydd bod dynol ac oherwydd perthynas pobl â'i gilydd. Mae Cadeirlan yn Gadeirlan oherwydd mai dyma'r lle mae pobl Dduw yn y darn hwn o'r greadigaeth yn ymgynnnull, o gwmpas yr Esgob yn ei gadair, fel yr Eglwys, fel Corff Crist, mewn cydberthynas, mewn Cymundeb, â'u Hesgob ac â'i gilydd.

Mae'n drawiadol, mae'n bwysig ac mae'n wirionedd sy'n rhyddhau, ein bod yn ein diffinio'n hunain fel pobl Dduw yn y lle hwn, fel Corff Crist yn y lle hwn, nid ar sail yr hyn y credaf sy'n wir nac ar sail y rhinweddau y credaf rwyf yn meddu arnynt nac ar sail pa weithredoedd gwiw a gyflawnaf. Rydym yn ein diffinio'n hunain fel Corff Crist yn y lle hwn nid yn unol â dehongliad unigolyddol, haniaethol ac anghorfforol o'r Gair ond yn unol â'n perthynas â'r Esgob ac â'n gilydd, gan ymgynnnull o'i gwmpas yn y fangre faterol hon, fel y gwnaeth cenedlaethau lawer drwy'r oesoedd o'n blaenau.

OHERWYDD RHAI FELLY Y MAE'R TAD YN EU CEISIO.

Yn nesaf at yr Esgob, bydd aelodau Cabidwl y Gadeirlan yn eistedd yn y Cwîr, nid yn wynebu tua'r blaen, ond yn wynebu ei gilydd. Ymgais yw hynny i ddarlunio yma'r hyn a fydd yn y nefoedd pan sylweddolwn ein cyflawn hunaniaeth, pan na fydd dagrâu rhagor yn gwmwl dros ein llygaid, pan na fyddwn bellach yn gweld mewn drych yn aneglur, ond yn hytrach yn gweld ein gilydd wyneb yn wyneb, fel yr ydym mewn difrif; a phryd hynny byddwn yn addoli mewn ysbryd a gwirionedd.

Daw adeg pan na fydd angen eglwysi arnom, nac esgobion, na sagrafennau, na hyd yn oed Is-Ddeoniaid petai'n dod i hynny; daw'r adeg pan fyddwn yn gweld ein gilydd wyneb yn wyneb ac yn addoli mewn ysbryd a gwirionedd, ac na fydd terfyn ar ein cyfranogiad yn y Duwdod. Ond yn y cyfamser, o fewn byd amser, yn nyffryn y dagrâu a'r dyheu, mae arnom angen pethau, a'r lle hwn, a'n gilydd. "Felly pan ddaeth y Samariaid hyn ato ef, gofynasant iddo aros gyda hwy," yn bersonol, mewn perthynas, a chlywsant drostynt eu hunain, a gwybod mai hwn yn wir oedd Ceidwad y Byd. [B]

A Cathedral is a Cathedral because of a physical thing, a seat; this place is a Cathedral because the Bishop's throne is here. Or, perhaps more accurately, a Cathedral is a Cathedral because of a person and because of relationships. A Cathedral is a Cathedral because it is the place where, around the seated Bishop, the people of God in this corner of creation gather as the Church, as the Body of Christ, in relationship, in Communion, with their Bishop and with one another.

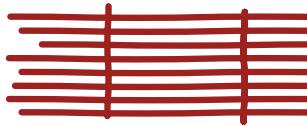
It is striking, it is liberating, and it is important, that we define ourselves as the people of God in this place, as the Body of Christ in this place, not by what I believe to be true, or by what virtues I believe I possess, or by what worthy deeds I perform. We define ourselves as the Body of Christ in this place not by some individual, abstracted, disembodied understanding of the word, but because of our relationship with the Bishop and with one another, gathered around him in this physical place, as generations in time have done before us.

FOR THE FATHER SEEKS SUCH AS THESE.

Next to the Bishop, members of the Cathedral Chapter sit in Quire, not facing forward, but facing one another. It's an attempt to enact here what will be, when in heaven, when we are fully ourselves, when there are tears no more to blur our vision, when we no longer see through a glass darkly, but when we will see one another face to face, as we truly are, and we will worship then in spirit and in truth.

The time will come when we will have no need of churches, or bishops, or sacraments, or even Sub-Deans for that matter; the time will come when we will see one another face to face and worship in spirit and in truth, and our participation in God will be without limit. But in the meantime, in history, in time, in this vale of hope and tears, we have need of things, of this place, and of one another. "So when the Samaritans came to him, they asked him to stay with them," in person, in relationship; and they heard for themselves, and knew that this was truly the Saviour of the world. **[B]**

CLUST I LUC CYFRES NEWYDD

Mae Esgobion a Chorff Llywodraethol yr Eglwys yngh Nghymru wedi ein gwahodd, yn ystod 2022, i ymgysylltu'n ddyfnach â geiriau'r Beibl. Un o'r ffyrdd y byddwn yn gwnaed hyn yn Nghadeirlan Deiniol Sant yw trwy bum erthygl yn Buchedd Bangor a fydd yn ein dwyn yn agosach at yr Efengyl yn ôl Sant Luc.

Byddwn yn clywed darlleniadau o Luc yn ein Gosber ar Gân ar nosweithiau Sul, felly mae'n briodol canolbwntio ar Luc ar y tudalennau hyn.

Rydyn ni wrth ein bodd o gael ein tywys dros y pum rhifyn sydd i ddod o **Buchedd Bangor** gan y Parchg Luigi Gioia.

Diwinydd ac ymchwilydd ym Mhrifysgol Caergrawnt yw Luigi Gioia ac mae'n arfer ei weinidogaeth yn Eglwys Sant Paul, Knightsbridge yn Llundain. Mae ei lyfrau ar ysbrydolrwydd wedi'u cyfieithu i bum iaith. Roedd ei lyfr cyntaf ar weddi, *Say it to God*, yn Llyfr Grawys Archesgob Caergaint yn 2018. Enillodd ei lyfr diweddaraf ar ysbrydolrwydd Benedictaidd, *The Wisdom of St Benedict*, wobr Ysbrydolrwydd Cymdeithas y Cyfryngau Catholig yr UDA.

Mae'r traethodau byr hyn ar Luc yn fenter ddeallusol sy'n dyfnhau ein dealltwriaeth. Ond mae'n hefyd yn offrwm ysbrydol. Gadewch inni gnoi cil ar eiriau Luigi, a myfyrio arnynt yn weddîgar, wrth inni yfed yn ddwfn o air sanctaidd Duw yn y Beibl.

LISTENING TO LUKE A NEW SERIES

The Bishops and Governing Body of the Church in Wales have invited us, during 2022, to engage more deeply with the words of the Bible. One of the ways in which we will do this at Saint Deiniol's Cathedral is by five articles in **Buchedd Bangor that will draw us closer to the Gospel according to Saint Luke.**

We will hear readings from Luke most Sunday evenings this year at Choral Evensong, so it is appropriate to focus on Luke in these pages.

We're delighted that our guide over the coming five editions of **Buchedd Bangor** is the Revd Luigi Gioia.

Luigi Gioia is a theologian and researcher at Cambridge University and exercises his ministry at St Paul's Church, Knightsbridge in London. His spirituality books have been translated into five languages. His first book on prayer, *Say it to God*, was the Archbishop of Canterbury's Lent Book in 2018; and his latest book on Benedictine spirituality, *The Wisdom of St Benedict*, was awarded the Spirituality prize by the Catholic Media Association in the USA.

These short essays on Luke are an intellectual enterprise, deepening our knowledge. But they are also a devotional, spiritual tool. Let us take time to digest Luigi's words, to reflect on them, and to use them as preparation for prayer, as we drink deeply from God's holy word in the Bible.

1. EIN HEISIAU NI

Luigi Gioia
gan | by Rona Lane

P

am ydym ni'n darllen o gwbl?

Mae'n rhywbeth sydd mor hanfodol ac yn rhan mor gyffredin o fywyd pob dydd pobl heddiw nes bod y cwestiwn yn swnio'n ddiangen. Nid pawb sy'n darllen llyfrau neu farroddiaeth, ond rydym i gyd â'n pennau yn y newyddion, yn archwilio dogfennau, dehongli cyfarwyddiadau, gwirio negeseuon, sganio ffrydiau a phostau. Rydym ni'n darllen er mwyn cael gwybodaeth, i gael ein diddanu ac weithiau, i chwilio am ysbrydoliaeth. Yn y pendraw, mae'r rheswm pam ein bod yn darllen yn amrywio yn ôl y math, neu, fe allwn ddweud, *genre* y testunau sy'n denu ein sylw. Does dim llawer o bobl yn darllen llawlyfrau microdon er mwyn cael eu diddanu, neu gylchgronau clecs i gasglu gwybodaeth (ddibynadwy). Efallai nad ydym ni erioed wedi clywed am genres llenyddol, ond fe wyddom ni mai'r allwedd i elwa o unrhyw destun y byddwn yn dod ar ei draws yw gwybod paham ei fod wedi'i ysgrifennu.

Mae hynny'n berthnasol i'r Ysgrythur ac yn enwedig i'r hyn y gellir ei ystyried yw ei chraidd, yr efengylau. Mae gen i hawl i ystyried efengyl Luc fel y mynnaf – dim ond i gael gwybod am gymeriad hanesyddol dyn o Galilea sydd wedi hen farw, er enghraift, neu at ddibenion diwylliannol: fe fyddwn yn colli ystyr y rhan fwyaf o'r celfyddydau gweledol, cerddoriaeth, llenyddiaeth y Gorllewin neu hyd yn oed iaith pob dydd, heb ryw lefel o adnabyddiaeth o'r Testament Newydd – meddyliwch am "yr Unfed Awr ar Ddeg", "taflu perlau o flaen y moch", "syrthio ar fin y ffordd".

Fodd bynnag, yn union fel chwilio am adloniant mewn llawlyfrau microdon, mae pori fel hyn, hwnt ac yma, yn rhwystri i allu gwneud synnwyr go iawn o'r efengylau ac nid yw'n syndod os yw'r ysgrifau rhyfedd hyn yn ein gadael yn ddryslyd a ffwndrus. Nid yw dim ond ein bod ni eisiau eu darllen yn ddigon. Mae'n rhaid i ni ddeall sut maen nhw, sut mae'r ysgrifau hyn eisiau i ni ddod atyn nhw. Rydym ni'n anghofio'n fod genre yr "efengyl" yn

1. SIGNIFICANT AND WANTED

W

hy do we read at all? This activity is such an essential and ubiquitous aspect of modern human identity that the question sounds redundant. Not everyone reads books or poetry, but we all pore over the news, inspect documents, decipher instructions, check

messages, scan feeds and posts. We read to acquire information, be entertained, and sometimes in search of inspiration. In the end the reason why we read varies according to the kind, or we might say the genre of the texts that attract our attention. Not many people read microwave manuals to be entertained, nor gossip magazines to gather (reliable) information. We might have never heard of literary genres, but we know that the key to benefiting from any text that comes our way is knowing what it has been written for.

This also applies to Scripture and especially to what can be considered its core, the gospels. I am entitled to approach Luke's gospel in the way I want – just to know about the historical character of a long dead Galilean man, for example, or for cultural reasons: I would miss the meaning of the greatest part of Western visual arts, music, literature, or even everyday language without some level of acquaintance with the New Testament – think just of "at the Eleventh Hour", "to cast pearls before swine", "to fall by the wayside".

I KNOW THAT I HAVE
LET A GOSPEL FULFIL ITS
INTENDED ROLE IF IT
MAKES ME "WORK"

wreiddiol, yn unigryw, wedi'i dyfeisio gan Marc ac yna wedi'i mabwysiadu gan Mathew, Luc ac Ioan. Roedd angen arloesedd llenyddol i gynhyrchu testun a allai weithredu fel "efengyl", "euangelion" mewn Groeg, hynny yw "newyddion da". Ryw'n gwybod a wyf wedi darllen – erbyn hyn yn gyfarwydd – fy llawlyfr yn iawn os rwy'n gallu cael y microdon weithio. Fe wn fy mod wedi gadael i'r efengyl gyflawni'r hyn roedd hi i fod i'w wneud os yw hi'n gwneud i mi "weithio" fel petae, hynny yw os yw'n fy nhrawsnewid i – ac mae pob un o'r pedair efengyl yn gwneud hynny yn ei ffordd arbennig ei hunan.

I mi, mae'r ffordd mae hynny'n digwydd yn cael ei grynhai'n hynod gelfydd mewn brawddeg gan Rowan Williams:

**"MAE GRAS, I'R
CRÉDINIWR CRISTNOGOL,
YN DRAWSNEWIDIAD
SY'N DIBYNNU I RADDAU
HELAETH AR WYBOD EICH
BOD YN CAEL EICH GWELD
MEWN FFORDD BENODOL:
YN CYFRIF, BOD EICH
EISIAU."**

Dydyn ni ddim yn newid *i fod ein heisiau*, rydym ni'n newid yr eiliad pan fyddwn ni'n sylweddoli *bod ein heisiau ni*. Ac yn amlwg, mae pa mor ddwfn mae'r trawsnewid hyn yn mynd yn dibynnu i bwy rydym ni'n cyfrif arwyddocaol iddyn nhw, pwy sydd ein heisiau ni a pha mor ddwfn.

Does yna'r un ffordd well felly o ddatgelu calon efengyl Luc na thrwy brofi'r egwyddor hon yn un o'r adrannau nad yw i'w chael yn yr un efengyl arall, y bymthegfed pennod, ble rydym yn dysgu, waeth faint y byddwn yn ein gweld ni ein hunain (neu bobl eraill) yn golledig, nad yw Duw byth yn anobeithio yn ein cylch, ei fod yn mynd ymhell iawn, iawn i chwilio amdanom, ac, yn hanfodol, ei fod bob amser yn ein canfod yn y pen draw. Mae dilyniant y tair dameg yn drawiadol. Mae eu penawdau yn ein beiblau'n gamarweiniol (ac yn ddiog): "Y ddafad golledig", "Y darn arian colledig", "Y mab colledig". Un ffordd newydd a diddorol o daclo'r efengylau yw dileu'r teitlau hyn sydd

Just as looking for entertainment in microwave manuals, however, this approach precludes the possibility of making real sense of the gospels, and it is no surprise if these strange writings leave us puzzled and disoriented. Just us wanting to read them is not enough. We need to understand how they, how these writings want us to approach them. We often forget that the genre “gospel” is original, unique, invented by Mark and then adopted by Matthew, Luke, and John. A literary innovation was needed to produce a text that could function as “gospel”, in Greek “euangelion”, that is “good news”. I know I have read my – by now familiar – manual properly if I make the microwave work. I know that I have let a gospel fulfil its intended role if it makes me “work” so to speak, that is if it transforms me – and each of the four gospels does this in its own distinctive way.

I find that the way this happens is exquisitely captured in a sentence by Rowan Williams:

“GRACE, FOR THE CHRISTIAN BELIEVER, IS A TRANSFORMATION THAT DEPENDS IN LARGE PART ON KNOWING YOURSELF TO BE SEEN IN A CERTAIN WAY: AS SIGNIFICANT, AS WANTED.”

We do not change *to be wanted*, we change the moment we realize *we are wanted*. And obviously how deeply this transformation goes depends on who we are significant for, who we are wanted by, and how deeply.

No better way then to unveil the heart of Luke’s gospel than testing this principle in one of the sections that are found only in him, the fifteenth chapter, where we learn that however much we might see ourselves (or other people) as lost, God never gives up on us, will go to an unimaginable length to look for us, and, crucially, always finds us in the end. The succession of the three parables is striking. Their headings in our bibles are misleading (and lazy): “The lost sheep”, “The lost coin”, “The lost son”. A refreshing way of tackling the gospels is erasing these titles in our bibles and being playful: why not “A sheep on

yn ein beiblau a dechrau chwarae: pam nad "Dafad ar ei ysgwydd", "Sgubo'r golau i mewn", "Modrwy orfodol" – neu "Y ddafad aflonydd", "Y darn arian sbonciog", "Y mab (meibion) twp". Mae damhegion fel posau: oni bai ein bod ni'n defnyddio ein dychymyg maen nhw'n dal wedi'u cloi.

Awgrym ymarferol felly. Ffurfiwch dair colofn, ail ysgrifennwch y damhegion wrth ochr ei gilydd gan nodi'r hyn sy'n debyg a'r hyn sy'n wahanol. Bob tro, nid yw ymostwng i'r golled yn cael ei ystyried. Yn rhyfeddol, does yr un awgrym lleiaf o rwystredigaeth yn unrhyw un o'r storïau – dim ond penderfyniad tawel, hyderus, trylwyr ar ran Duw i wneud beth bynnag sydd ei angen. Gellid dehongli'r damhegion hyn, mewn un ffordd, fel hanesion o golled, ond o safbwyt y ddafad, y darn arian a'r mab yn unig. Nid oedd y bugail, y wraig a'r tad erioed wedi ystyried eu bod ar goll – dim ond bod angen o fwy o ymroddiad, gofal, sylw, perswâd ac amynedd. Daw teitlau eraill i'r cof: "Y bugail gofalgar", "Y forwyn ymroddgar", "Y tad cyfareddol" – y prif gymeriadau yw nid y rhai sydd ar goll, ond y rhai sy'n gwybod sut i fod yn amyneddgar. Y newyddion da yw y gallwn i fod yn golledig i bawb, hyd yn oed ystyried fy hunan yn golledig, ond i'r Tad, fel mae Luc yn ei weld, mae fy mywyd afriad, di-hid, newynu'n hunan niweidiol (15:14-18) yn ymddangos fel rhywbeth arall: cyfleoedd i'w cofleidio i ddangos mwy ar ei drugaredd – un o themâu trofwaol Luc a gyhoeddwyd o'r cychwyn cynaf yn llinellau cyntaf ei efengyl trwy enau Sachareias "Hyn yw trugaredd calon ein Duw – fe ddaw â'r wawr oddi uchod i'n plith" (1:78).

Mae'r efengylau wedi cyfareddu fel hyn ers canrifoedd. Sut bynnag y gallai rhywun feirniadu gwareiddiad y Gorllewin, o gymharu â'r creulondeb oedd mor nodweddiadol o wleidyddiaeth, cyfiawnder, perthnasau rhwng pobl, yn yr oesau a fu, does dim modd gwadu na fu gwelliant, a bod modd olrhain llawer ohono i'r efengyl. Ond mae'r cynnydd yn holol anfoddhaol oherwydd ei fod yn dal yn ei blentynnod. Mae'n cymryd amser i Dduw deithio yn ôl ac ymlaen a threiddio i bob cornel o'r tŷ, nid oherwydd ei fod yn ddiog nac yn aneffeithiol ond oherwydd ein bod ni'n fwriadol ddyfeisgar a di-droi'n-ôl yn ein penderfyniad i hawlio ein hannibyniaeth, i dorri ein cysylltiad ag ef, i gadw draw mor bell â phosibl oddi wrtho (15:13).

Ond, yn bwysig, mae'r efengylau'n newid y byd nid trwy hyrwyddo egwyddorion tosturiol yn unig, ond trwy ffurfio pobl dosturiol, trwy drawsnewid un person ar y tro. Efallai na fyddwn i hyd yn oed yn gwybod fy mod i ar goll tan i'r Tad fy nghafnoded. Ar y mwyaf, efallai y byddwn i wedi sylweddoli fy mod wedi gwario'r cyfan (15:14), fy mod wedi cael gwared ar bob ystyr o'm bywyd. Wedi'm lloethu gan deimlad o anobaith, efallai y byddwn hyd yn

his shoulder”, “Sweeping in the light”, “Ring mandatory” – or “The restless sheep”, “The bouncing coin”, “The dumb son(s)”. Parables are like riddles: unless we deploy our imagination they remain sealed.

A practical suggestion then. Draw three columns, rewrite the parables side by side, noticing parallels and differences. In each case resignation to the loss is out of the question. Strikingly, not the slightest hint of frustration can be detected in any of these story – only calm, confident, thorough determination on God’s part to do whatever it takes. There is a sense in which these parables can be interpreted as stories of loss only from the side of the sheep, the coin, and the son. These were never considered lost by the shepherd, the woman, and

---

THE GOSPELS CHANGE THE WORLD BY SHAPING COMPASSIONATE PEOPLE, BY TRANSFORMING ONE PERSON AT THE TIME

---

the father – only in need of greater dedication, care, attention, persuasion, patience. Other titles come to mind: “The caring shepherd”, “The dedicated housekeeper”, “The disarming father” – the real protagonists are not those who are lost, but those who know how to keep their cool. The good news is that I can be lost for everyone, even consider myself lost, but for the Father, as Luke sees him, my squandering, reckless living, self-inflicted hunger (15:14-18) appear as something else: relished opportunities for a greater display of his compassion – one of Luke’s overarching themes announced right from the first lines of his gospel through Zechariah’s lips: “because of the tender mercy of our God, the sunrise shall visit us from on high” (1:78).

Gospels have worked this magic for centuries. However one might judge Western civilization, when compared to the brutality that characterised politics, justice, interpersonal relations in ancient times, the improvement is undeniable, and much of it can be traced back to the gospel. This progress is vastly unsatisfactory only

oed yn hiraethu am sicrwydd a synnwyr o bwrrpas y gall argyhoeddiaid crefyddol ei feithrin. Ond byddaf yn cael fy nghanfod mewn gwirionedd oherwydd bod Duw wedi bod yn chwilio amdanaf ar hyd yr adeg, wedi bod

---

BYDDAF YN CAEL FY NGHANFOD OHERWYDD BOD DUW WEDI BOD YN CHWILIO AMDANAF AR HYD YR ADEG

---

yn disgwyl amdanaf ac yn fy nghroesawu'n 'dosturiol', yn rhedeg tuag ataf, yn fy nghofleiddio, fy nghusaru, fy nilladu (15:20). Rydyn ni'n cael ein trawsnewid y funud rydyn ni'n sylweddoli i ba raddau annirnadwy rydyn ni'n cael ein trysori. Dyma un o'r ffyrdd y mae'r "newyddion da yn ôl Luc" yn gweithio. Ffordd arall, yr un mor bwysig, yw thema ailadroddus y damhegion hyn: "llawenhech gyda mi" (15:6, 9, 10), "gadewch i ni wledda a llawenhau" (15:23, 32). Dylid darllen Luc o glawr i glawr gyda phensil mewn un llaw i danlinellu'r holl gyfeiriadau at lawenydd – maen nhw'n holl bresennol. Ond dim ond pan fyddwn ni'n gadael i'r llawenydd hwn gydio ynom y byddwn yn gadael i Luc fod yn "efengyl": wrth i ni ganfod pleser mewn darganfod yn bod yn rhan o deulu o bobl y mae eu bywydau'n dibynnu ar wybod ein bod ni ein hunain yn cyfrif a bod ein heisiau, gan Dduw ond hefyd gan y naill a'r llall – llawenydd y byddwn yn ei rannu pob Sul drwy fwyta a dathlu (15:23). **[B]**

because still in its infancy. It takes time for God to travel far and wide and sweep every corner of the house, not because he is lethargic or ineffective, but because we are wilfully ingenious and relentless in our resolve to claim our autonomy, sever our links with him, put the greatest possible distance between him and us (15:13).

Importantly, however, the gospels change the world not simply by promoting compassionate principles, but by shaping compassionate people, by transforming one person at the time. I might not even know that I am lost, until the Father finds me. At most I might realize that I spent everything (15:14), that I depleted my life of meaning. Overwhelmed by a sense of helplessness I might even long for the reassurance and sense of purpose which

---

WE ARE TRANSFORMED THE MOMENT WE REALIZE THE INCONCEIVABLE DEGREE TO WHICH WE ARE TREASURED

---

religious convictions can foster. But I am truly found only because God has been looking for me all along, has been waiting for me, and welcomes me ‘tender-heartedly’, runs towards me, embraces me, kisses me, clothes me (15:20). We are transformed the moment we realize the inconceivable degree to which we are treasured. This is one of the ways in which the ‘good news according to Luke’ works. Another, just as crucial, is the leitmotif of these three parables: “rejoice with me” (15:6, 9, 10), “let us eat and celebrate” (15:23, 32). Luke should be read from cover to cover with a pencil in our hand to underline all the references to joy – they are omnipresent. We allow Luke to be “gospel” however only when we let this joy take hold of us: we delight in discovering ourselves part of a family of people whose lives depend on knowing ourselves significant and wanted, by God but also by one another – a joy we share every Sunday by eating and celebrating (15:23). **[B]**

DYDDIADUR
O SUL YR ADFENT,
DROS Y NADOLIG,
TAN WÝL FAIR Y
CANHWYLLAU
DIARY
FROM ADVENT
SUNDAY,
OVER CHRISTMAS, &
UP TO CANDLEMAS

DEFODAU OBSERVANCES

---

28 Tachwedd | Sul yr Advent
28 November | Advent Sunday

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

**“Bendigedig yw'r un sy'n dod yn
enw'r Sanctaidd Un”**

Yr Is-Ddeon yn pregethu
O, tyred di, Emaniwel, “Veni Emmanuel”
Cymun y Cymry i, Harper
Pa sain yw hon, “Rhys”
Hosanna i Fab Dafydd, Victoria
Wele'n dyfod, “Helmsley”
Ffantasia ar “Veni Emmanuel”, C. Harris

11am
Choral Holy Eucharist

**“Blessed is the one who comes in the
name of the Holy One”**

The Sub-Dean preaching
O come, O come Emmanuel, “Veni
Emmanuel”
Mass for Four Voices, Byrd
The advent of our God, “Franconia”
Hosanna to the Son of David, Weelkes
Lo! He comes, “Helmsley”
Wachet Auf, BWV 645, J. S. Bach

5.30pm
**Defod y Goleuni | A Ceremony of
Light**

Gweler yr adran Dathliadau
See the Celebrations section

---

29 Tachwedd | Dydd Llun
29 November | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

30 Tachwedd | Gŵyl Andreas
30 November | Saint Andrew's Day

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

1 Rhagfyr | Dydd Mercher
1 December | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

2 Rhagfyr | Dydd Iau
2 December | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Ebdon
Psalm 40
Fauxbourdon Service, Lay
And the Glory of the Lord, Handel
Num komm der Heiden Heiland,
Pachelbel

---

3 Rhagfyr | Dydd Gwener
3 December | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

4 Rhagfyr | Dydd Sadwrn
4 December | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

5 Rhagfyr | Ail Sul yr Advent
5 December | Second Sunday of Advent

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

“Mae'r amser yn dod, yn wir y mae yma eisoes”

Y Canon dros Fwyd Cynulledfaol yn pregethu
Does gyffelyb iddo ef, “Dix”
Cymun yn y Môd Prygiaidd, Wood Iesu, cyfaill f'enaid i, “Aberystwyth”
Pan fo'r stormydd, Williams
O hyfyrd sain!, “Bristol”
Preliwd yn F fwyaf, BWV 534, J. S. Bach

11am
Choral Holy Eucharist

“The hour is coming, and is now here”

The Canon for Congregational Life preaching
Hark a herald voice, “Merton”
Mass of the Quiet Hour, Oldroyd
Wake, O wake!, “Wachet Auf”
And I saw a new Heaven, Bainton
Hills of the North, “Little Cornard”
Sonata VI, Mendelssohn

3.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Ebdon yn G | in G, Stanford
Pob dyffryn a gyfodir, Handel
Preliwd ar | Prelude on “Rorate Caeli”, Demessieux

---

6 Rhagfyr | Dydd Llun
6 December | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

7 Rhagfyr | Dydd Mawrth
7 December | Tuesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

8 Rhagfyr | Gŵyl Fair yn y Gaeaf
8 December | Conception Day

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

9 Rhagfyr | Dydd Iau
9 December | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Reading
Second Service, Byrd
And he shall purify, Handel
Herr Christ, der ein'ge Gottessohn,
Pachelbel

---

10 Rhagfyr | Dydd Gwener
10 December | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

11 Rhagfyr | Dydd Sadwrn
11 December | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

3.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Reading
yn G | in G, Jackson
Jubilate Deo, Britten
Tuba tune, C. S. Lang

---

12 Rhagfyr | Trydydd Sul yr Advent
12 December | Third Sunday of Advent

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

**“Wele fi’n anfon fy nghennad o’th
flaen, i baratoi’r ffordd ar dy gyfer”**

Yr Is-Ddeon yn pregethu
Clywaf atsain cân, “Mannheim”
Messe Basse, Fauré
Cynt it ddyfod gynt, “Rhuddlan”
Ond pwy a oddef, Handel
Clywch, yr eglur lais, “Merton”
Byrffyfrio corawl ar “Wachet auf”,
Karg-Elert

11.00am
Choral Holy Eucharist

**“See, I am sending my messenger
ahead of you, who will prepare your
way before you”**

The Sub-Dean preaching
On Jordan’s bank, “Winchester New”
Missa Salve Regina, Langlais
We pray thee, heavenly Father
“Meirionnydd”
Gaudete!, trad.
Come, thou long-expected Jesus,
“Cross of Jesus”
Praeludium in E minor, Bruhns

3.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Reading
yn E leiaf | in E minor, D. Purcell
Rejoice greatly, Handel
Nun komm den Heiden heiland, BWV
659, J. S. Bach

---

13 Rhagfyr | Dydd Llun
13 December | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

14 Rhagfyr | Dydd Mawrth
14 December | Tuesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

7.30pm
Meseia | Messiah

Gweler yr adran Dathliadau
See the Celebrations section

---

15 Rhagfyr | Dydd Mercher
15 December | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

16 Rhagfyr | Dydd Iau
16 December | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Archer
yn F | in F, Long
This is the Truth, Vaughan Williams
Nun komm, den Heiden Heiland, BWV
599, J. S. Bach

---

17 Rhagfyr | Dydd Gwener
17 December | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

18 Rhagfyr | Dydd Sadwrn
18 December | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

19 Rhagfyr | Pedwerydd Sul yr Advent
19 December | Fourth Sunday of Advent

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

“Unionwch ffordd y Sanctaidd Un”

Y Canon Emeritws yn pregethu
“Unionwch ffordd y Sanctaidd Un”
Wele'n sefyll rhwng y myrtwydd, “Cwm Rhondda”
Missa Orbis Factor, tradd.
Wele fi yn dyfod, “Evelyn”
Tystiolaeth loan, Gibbons
Wele wrth y drws, “Goss”
Preliwd yn A leiaf, BWV 543, J. S. Bach

11am
Choral Holy Eucharist

“Make straight the way of the Holy One”

The Canon Emeritus preaching
Lift up your heads, “Wellington”
Little Organ Mass, Haydn
Hark the glad sound, “Bristol”
The record of John, Gibbons
Long ago, prophets knew, “Personent Hodie”
Ciacona in C minor, Buxtehude

5.30pm Defod Gobaith | A Ceremony of Hope

Gweler yr adran Datbliadau
See the Celebrations section

---

20 Rhagfyr | Dydd Llun
20 December | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

21 Rhagfyr | Dydd Mawrth
21 December | Tuesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

22 Rhagfyr | Dydd Mercher
22 December | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

23 Rhagfyr | Dydd Iau
23 December | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

7.30pm
Plygain y Nadolig

24 Rhagfyr | Noswyl y Nadolig
24 December | Christmas Eve

12.30pm
Cymun Bendigaid yr Advent | Holy Eucharist of Advent

11.00pm
Carolau | Carols

11.30pm
Cymun Bendigaid ar Gân | Choral Holy Eucharist

“A daeth y Gair yn gnawd a phreswylio yn ein plith” | “And the Word became flesh and lived among us”

Yr Is-Ddeon yn pregethu | The Sub-Dean preaching
O dawel ddinas | O little town, “Forest Green”
Missa in Simplicitate, Langlais
O deuwch ffyddloniaid | O come, all ye faithful, “Adeste Fideles”
Clywch lu'r nef yn seinio'n un | Hark, the herald angels sing, “Mendelssohn”
Dieu parmi nous, Messiaen

25 Rhagfyr | Dydd Nadolig
25 December | Christmas Day

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

“Cewch hyd i'r un bach wedi ei rwymo mewn dillad baban ac yn gorwedd mewn preseb”

Yr Esgob yn pregethu
Y bore hwn, drwy buraf hedd,
“Winchester”
Offeren Glyn Rhosyn, Wynn Jones
O deuwch ffyddloniaid, “Adeste Fideles”
Ar fore dydd Nadolig, tradd.
Clywch lu'r nef yn seinio'n un,
“Mendelssohn”
Allegro Marziale, Bridge

11.00am
Choral Holy Eucharist

“You will find a child wrapped in bands of cloth and lying in a manger”

The Bishop preaching
Once in royal David's city, “Irby”
Communion Service in F, Darke
O come, all ye faithful, “Adeste Fideles”
I saw three ships, trad.
Hark, the Herald Angels Sing,
“Mendelssohn”
Carillon, David Bedford

26 Rhagfyr | Gŵyl Steffan
26 December | Saint Stephen's Day

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

“Bendigedig yw'r un sy'n dod yn enw'r Sanctaidd Un”

Yr Is-Ddeon yn pregethu
Ar gyfer heddiw'n fore, “Ar gyfer heddiw'n fore”
Cymun y Cymry ii, Harper
Yn y beudy ganwyd Iesu, “Wele'n Gwawrio”
Dyner Arglwydd, Gwylia Drosom, Berlioz
Draw yn ninas Dafydd Frenin, “Irby”
Alaw Lawen y Trwmped, D. German

11.00am
Choral Holy Eucharist

“Blessed is the one who comes in the name of the Holy One”

The Canon for Congregational Life
preaching
It came upon a midnight clear, “Noel”
Communion Service in E flat, Bairstow
Stephen, first of Christian martyrs,
“Everton”
Torches!, Joubert
Where is this stupendous stranger, “All for Jesus”
Rhapsodie sur des Noels, Gigout

*O 27 Rhagfyr tan 1 Ionawr (cynhwysol)
bydd y Gadeirlan ar agora ar gyfer
dathliadau o'r Cymun Bendigaid yn
unig.*

*From 27 December to 1 January
(inclusive), the Cathedral will be open
for celebrations of the Holy Eucharist
only.*

---

27 Rhagfyr | Gŵyl Ioan yr Efenglydd
27 December | St John the Evangelist's Day

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

28 Rhagfyr | Gŵyl y Diniweidiaid
28 December | Holy Innocents' Day

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

*O 29 Rhagfyr tan 1 Ionawr (cynhwysol)
ni ddethlir na offrymir gwanasnaethau
cyhoeddus yn y Gadeirlan.*

*From 29 December to 1 January
(inclusive), public worship is not
celebrated or offered at the Cathedral.*

---

2 Ionawr | Gŵyl yr Ystwyll
**2 January | The Festival of the
Epiphany**

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân
"Offrymasant iddo anrhegion, aur a
thus a myrr"

Yr Is-Ddeon yn pregethu
Loywaf o'r sér, "Epiphany"
Offeren Deiniol, Rees
Peraidd ganodd sér y bore, "Caersalem"
Doethion tri o'r dwyraint daw, Lang
Daeth Ilywydd nef a llawr,
"Rhosymedre"
Preliwd Gorawl ar "Wie schön leuchtet
der Morgenstern", Flor Peeters

11.00am
Choral Holy Eucharist

**"They offered him gifts of gold,
frankincense, and myrr"**

The Sub-Dean preaching
Brightest and best, "Epiphany"
Unison Communion Service, Sumsion
O worship the Lord, Was Lebet
Bethlehem Down, Warlock
As with gladness men of old, "Dix"
Fantasia on "Wie schön leuchtet der
Morgenstern", Buxtehude

3.15pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Stark
Magnificat quartii toni, Feroci
Nunc Dimittis iv
The Three Kings, Cornelius
Marche des Rois Mages, Dubois

---

3 Ionawr | Dydd Llun
3 January | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

4 Ionawr | Dydd Mawrth
4 January | Tuesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

5 Ionawr | Dydd Mercher
5 January | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

6 Ionawr | Dydd Iau
6 January | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Rose
yn G | in F, Dyson
Here is the Little Door , Howells
Preliwd Gorawl ar | Chorale Prelude on
“Stuttgart”, Flor Peeters

---

7 Ionawr | Dydd Gwener
7 January | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

8 Ionawr | Dydd Sadwrn
8 January | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

9 Ionawr | Gŵyl Bedydd Crist
9 January | The Festival of the Baptism
of Christ

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

“Ti yw fy Mab, yr Anwylyd”

Y Darllynydd yn pregethu
Cymun Bendigaid ar Gân
Dros y bryniau, “Capel y Ddôl”
Cymun Deiniol, Ogdon
Gwyn a gwridog, “Llanfair”
Bendithied yr Arglwydd di, Rutter
Iesu, Iesu, rwyd yn ddigon, “Llwynbedw”
Postliwd, John Naylor

11.00am
Choral Holy Eucharist

“You are my Son, the Beloved”

The Revd Dr John Prysor Jones
preaching
The Sinless One to Jordan came,
“Solemnis Haec Festivitas”
Missa Brevis, Eberlin
Hail, thou Source of every blessing,
“Redhead”
Listen Sweet Dove, Ives
Hail to the Lord’s Anointed, “Crüger”
Christ unser Herr zum Jordan kam,
BWV 684, J. S. Bach

5.30pm
Defod Sancteiddrwydd | A Ceremony
of Holiness

Gweler yr adran Dathliadau
See the Celebrations section

---

10 Ionawr | Dydd Llun
10 January | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

11 Ionawr | Dydd Mawrth
11 January | Tuesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

12 Ionawr | Dydd Mercher
12 January | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

13 Ionawr | Dydd Iau
13 January | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Spicer
yn C leiaf | in C minor, Dyson
Coventry Carol, Shaw
Interlude on the Coventry Carol, W. S.
Lloyd Webber

---

14 Ionawr | Dydd Gwener
14 January | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

15 Ionawr | Dydd Sadwrn
15 January | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

**16 Ionawr | Pedwerydd Sul wedi'r
Nadolig**
**16 January | Fourth Sunday after
Christmas**

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

"Galwodd ei ddisgyblion ato"

Yr Is-Ddeon yn pregethu
Mi glywais lais yr lesu'n dweud,
"Kingsfold"
Yr Offeren Glyn Rhosyn, Wynn Jones
Salm 34.8-15
A ddoi di i'm dilyn i, "Kelvingrove"
Yr Alwad, Vaughan Williams
O lesu, mi addewais, "Wolvercote"
Offertoire "l'Eclatante", Corrette

11.00am
Choral Holy Eucharist

"He called his disciples"

The Sub-Dean preaching
I heard the voice of Jesus say,
"Kingsfold"
Spatzenmesse, Mozart
Psalm 34.8-15
Will you come and follow me,
"Kelvingrove"
Ave Verum, Mozart
O Jesus, I have promised, "Wolvercote"
Toccata, Dubois

3.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Spicer
yn G | in G (ATB), Sumption
There is no Rose, Britten
An Interlude, Darke

---

17 Ionawr | Dydd Llun
17 January | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

18 Ionawr | Dydd Mawrth
18 January | Tuesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

19 Ionawr | Dydd Mercher
19 January | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

20 Ionawr | Dydd Iau
20 January | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Plainsong
yn E | in E, Wood
In freezing Winter's night, Britten
In the beginning, Paul Fisher

---

21 Ionawr | Dydd Gwener
21 January | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

22 Ionawr | Dydd Sadwrn
22 January | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

23 Ionawr | Pumed Sul wedi'r Nadolig
23 January | Fifth Sunday after
Christmas

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

"Y cyntaf o'i arwyddion"

Yr Is-Ddeon yn pregethu
Wele, cawsom y Meseia "Wyddgrug"
Offeren Fer, Elwyn-Edwards
Salm 63.1-6
Daeth ffrydau melys iawn, "Builth"
O! fy Arglwydd, Mozart
O Grist, tydi yw'r ffordd, "Diolch i ti"
Epilogue, Howells

11.00am
Choral Holy Eucharist

"The first of his signs"

The Very Revd Prof. Gordon McPhate
preaching
Songs of thankfulness and praise, "St
Edmund"
Communion Setting in C, Stanford
Psalm 63.1-6
O God, whose loving hand has led,
"Melcombe"
Jesu Joy of Man's Desiring, J. S. Bach
Author of life divine, "Rhosymedre"
Fantasia in G major, BWV 572, J. S.
Bach

3.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, plaengan |
plainsong
yn G | in G, Wood
I will lift up mine eyes, Walker
The Sweet Rivelet, Jackson

---

24 Ionawr | Dydd Llun
24 January | Monday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

25 Ionawr | Troedigaeth Paul
25 January | Conversion of Saint Paul

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

26 Ionawr | Dydd Mercher
26 January | Wednesday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

27 Ionawr | Dydd Iau
27 January | Thursday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

5.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Reading
Short Evening Service, Gibbons
I Sing of a Maiden, Britten
Journey, Paul Fisher

---

28 Ionawr | Dydd Gwener
28 January | Friday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

---

29 Ionawr | Dydd Sadwrn
29 January | Saturday

12.30pm
Cymun Bendigaid | Holy Eucharist

7.30pm
A Ceremony of Carols

Gweler yr adran Dathliadau
See the Celebrations section

---

30 Ionawr | Gŵyl Fair y Canwyllau
30 January | Candlemas Day

8.15am
Holy Eucharist

9.15am
Cymun Bendigaid ar Gân

**“Oherwydd y mae fy llygaid wedi
gweld dy iachawdwriaeth”**

Y Canon dros Fywyd Cynulleidfaol yn
pregethu
Goleuni'r byd yw Crist, "Nun Danket"
Missa Brevis, Britten
Nawr waredwr, nawr fy ngheidwad, "Ar
Hyd y Nos"
Nunc Dimitis, Burgon
Iesu, Gedwad bendigedig, "Quem
Pastores Laudavere"
Preliwd, Franck

11.00am
Choral Holy Eucharist

**“For my eyes have seen your
salvation”**

The Canon for Congregational Life
preaching
The race that long in darkness pined,
"Dundee"
Mass for Three Voices, Byrd
Faithful vigil ended, "Pastor Pastorum"
Nunc Dimitis, Tallis
O Son of God, "Warrington"
A Trumpet Minuet, Hollins

3.30pm
Gosber ar Gân | Choral Evensong

Ymatebion | Responses, Reading
yn G leiaf | in G minor, Purcell
When to the Temple Mary Went,
Eccard"
Voluntary in G, Heron

THEMA'R PREGETHU SERMON THEME

“Dyw gyda ni” (Mathew 1:23) sy’n rhoi inni destun ein pregethau yn y Cymun Bendigaid ar Gân o Sul yr Adfent tan Wyl Fair y Canhwyllau

Yn ystod yr Adfent, pan fydd y dyddiau'n fyr, rydyn ni'n paratoi'r ffordd, yn disgwylgar, ar gyfer lesu Grist, a ddaeth yn ein plith yn ein cnaud dynol ym Methlehem, a fydd yn dod atom ni eto yn menllanw pob peth, ac y daw ei Ysbryd cariadus i gofleidio pob un ohonom heddiw. O Ddydd Nadolig hyd at Wyl Fair y Canhwyllau, rydym yn dathlu, gyda goleuni a llawenidd, annedd Duw yn ein plith, yn effro i amlygiadau o gariad Duw yn ein calonnau ac o'n cwmpas. Mae'r alwad hon i baratoi a dathlu yn darparu'r themâu ar gyfer y pregethau yn y Cymun Bendigaid ar Gân dros y deng wythnos hyn. [P]

“God with us” (Matthew 1:23) provides the theme for our sermons at the Choral Holy Eucharist from Advent Sunday until Candlemas.

During Advent, when the days are short, we prepare the way, expectantly, for Jesus Christ, who came among us in our human flesh in Bethlehem, who will come to us again at the culmination of all things, and whose Spirit of love comes to each of us this day. From Christmas Day until Candlemas, we celebrate, with light and joy, God's dwelling among us, alert for manifestations of God's love in our hearts and all around us. This call to prepare and celebrate provides the themes for the sermons at the Choral Holy Eucharist over these ten weeks.

[P]

DATHLIADAU'R TYMOR HWN

Defod y Goleuni

Llithoedd a Charolau'r Adfent
yng Ngolau Cannwyll

Dydd Sul

28 Tachwedd

5.30pm

Y cyntaf o'n tair defod draddodiadol, dirdynnol a cherddorol ar nos Sul yn ystod cyfnod y Nadolig. Bydd y ddefod ddwyieithog hon, yng ngolau cannwyll, yn ein trochi yng ngoleuni Crist, sy'n datgelu inni wir fywyd. Mae'r ddefod yn rhad ac am ddim i fynychu, gyda rhoddion yn cael eu gwahodd tuag at ein Apêl Nadolig.

Byddwch yn Gorydd y Nadolig

Dydd Sadwrn

11 Rhagfyr

10am

Ar ddydd Sadwrn 11 Rhagfyr mae tîm cerdd y Gadeirlan yn cynnal diwrnod o weithdai a gweithgareddau i blant. Mae sesiwn y bore, 10 am-12.30pm, ar gyfer plant 6-8 oed, a sesiwn y prynhawn, 2pm-4.30pm, ar gyfer plant 9-12 oed. Bydd cyfle i ganu rhai o'ch hoff garolau Nadolig, i gymryd rhan mewn gweithgareddau, gemau a chrefft Nadoligaidd amrywiol, a chymryd rhan yn y gwaith o greu "cerdyn Nadolig rhithwir" i drigolion cartrefi gofal lleol. Mae'r sesiynau'n rhad ac am ddim, ac yn gyfle, efallai, i rieni gael ychydig o amser i siopa

Nadolig! Dylai rhieni plant sydd â diddordeb gysylltu â'n Cyfarwyddwr Cerdd i archebu eu lle.

Joe Cooper

joecooper@eglwysyngngymru.org.uk

Meseia

George Frideric Handel

Côr y Gadeirlan

Dydd Mawrth

14 Rhagfyr

7.30pm

Ymunwch â Chôr y Gadeirlan am berfformiad o Ran I a "hoff ddarnau" o oratorio enwocaf Handel, mewn fersiwn ddwyieithog newydd a chyffrous. Bydd y perfformiad yn cynnwys unawdau gan Ysgolheigion y Gân newydd y Gadeirlan, a chyfeiliant cerddorfaol gan fyfyrwyr Prifysgol Bangor a cherddorion lleol eraill. Mae tocynnau (£10 oedolion / £5 consesiynau / plant yn rhad ac am ddim) ar gael ar y drws neu ymlaen llaw drwy **sganio'r cod QR**.

THIS SEASON'S CELEBRATIONS

A Ceremony of Light Advent Lessons and Carols by Candlelight

Sunday
28 November
5.30pm

The first of our traditional, atmospheric and musically-rich ceremonies on a Sunday evening during the Christmas period. This bilingual, candle-lit ceremony will invite us to attend to Christ, the light of the world and the life of all people. The ceremony is free to attend, with donations invited towards our Christmas Appeal.

Be a Christmas Chorister
Saturday
11 December
From 10am

On Saturday 11 December the Cathedral's music team is hosting a day of workshops and activities for children. The morning session, 10am-12.30pm, is for children aged 6-8, and the afternoon session, 2pm-4.30pm, for children aged 9-12. You will get the chance to sing some of your favourite Christmas tunes, take part in assorted festive craft, activities and games, and take part in the creation of a "virtual Christmas card" for residents of local care homes. Sessions are free and could give parents much-needed time to get a bit of Christmas shopping

done! Parents of any interested children should contact our Director of Music to book their place.

Joe Cooper
joe.cooper@churchinwales.org.uk

Messiah
George Frideric Handel
The Cathedral Choir

Tuesday
14 December
7.30pm

Join the Cathedral Choir for a performance of Part I and "favourite excerpts" from Handel's most famous oratorio, in an exciting new bilingual version. The performance will feature solos from our brand-new Choral Scholars and orchestral accompaniment by Bangor University students and other local musicians. Tickets (£10 adults / £5 concessions / children free) are available on the door or in advance by **scanning the QR code**.

Defod Gobaith Llithoedd a Charolau'r Nadolig yng Ngolau Cannwyll

**Dydd Sul
19 Rhagfyr
5.30pm**

Yr ail o'n tair defod draddodiadol, dirdynnol a cherddorol ar nos Sul yn ystod cyfnod y Nadolig. Ar ôl cynifer o fisoedd heriol, rydym yn ymgynnull o bob rhan o'r ddinas a'r gymuned i glywed geiriau o addewid ac i ganu carolau llawenydd. Ar ôl cynifer o fisoedd heriol, rydym yn ymgynnull o bob rhan o'r ddinas a'r gymuned i glywed geiriau o addewid mewn Naw Llith, ac i ganu carolau llawenydd. Mae'r ddefod yn rhad ac am ddim i fynychu, gyda rhoddion yn cael eu gwahodd tuag at ein Apêl Nadolig. Argymhellir cadw sedd, a gellir gwneud hynny drwy **sganio'r cod QR**.

Plygain y Nadolig

**Dydd Mercher
23 Rhagfyr
7.30pm**

Dyma gyfle i ymgynnull ar gyfer dathliad o Blygain y Nadolig ar ei newydd wedd. Wedi eu gweu drwy ddeitholiad o'r Hwyrol Weddi, bydd perfformiadau gan yr unawdydd Erin Fflur a Chôr y Gadeirlan. Cawn hefyd ganu carolau ac gwrando ar gerddi a myfyrdodau fydd yn mynd â ni ar daith hefo cymeriadau allweddol y Nadolig cyntaf. Ymestynnir gwahoddiad cynnes i chi ymuno yn y blas traddodiadau a chyfoes hwn ar ddathliad iaith Gymraeg o Ysbryd y Nadolig.

Defod Sancteiddrwydd Llithoedd a Charolau'r Ystwyll yng Ngolau Cannwyll

**Dydd Sul
9 Ionawr
5.30pm**

Yr olaf o'n tair defod draddodiadol, dirdynnol a cherddorol ar nos Sul yn ystod cyfnod y Nadolig. Bydd y ddefod ddwyieithog hon, yng ngolau cannwyll, yn ein gwahodd i fyfyrיו ar y sancteiddrwydd a welwn yng Nghrist, ac y'n gelwir ninnau i'w feithrin yn ein calonnau. Mae'r ddefod yn rhad ac am ddim i fynychu, gyda rhoddion yn cael eu gwahodd tuag at ein Apêl Nadolig.

Ceremony of Carols
Benjamin Britten
Côr y Gadeirlan

**Dydd Sadwrn
29 Ionawr
7.30pm**

Dewch i glywed lleisiau uchaf Côr y Gadeirlan mewn perfformiad ddirdynol yng ngolau cannwyll o gylch rhyfeddol carolau a gweithiau eraill Benjamin Britten – y ffordd berffaith i ddod â Christmastide i ben. Bydd Alys Bailey-Wood yn canu'r delyn. Mae tocynnau (£10 oedolion / £5 consesiynau / plant yn rhad ac am ddim) ar gael ar wefan y Gadeirlan neu ar y drws.

A Ceremony of Hope Christmas Lessons and Carols by Candlelight

**Sunday
19 December
5.30pm**

The second of our traditional, atmospheric and musically-rich ceremonies on a Sunday evening during the Christmas period. After so many difficult months, we gather together from across the city and the community to hear Nine Lessons of promise, and to sing carols of joy. The ceremony is free to attend, with donations invited towards our Christmas Appeal. Reserving a space is recommended, which can be done by [scanning the QR code](#).

Plygain y Nadolig

**Wednesday
23 December
7.30pm**

An opportunity to gather for a celebration of a contemporary take on the traditional Welsh-language Christmas Plygain. Woven through a selection from the Office of Evening Prayer will be performances by soloist Erin Fflur and the Cathedral Choir. We will also sing carols and listen to poems and reflections that will take us on a journey alongside the key characters of the first Christmas. You are warmly invited to join in this traditional and contemporary experience of this Welsh-language celebration of the Spirit of Christmas.

A Ceremony of Holiness Epiphany Lessons and Carols by Candlelight

**Sunday
9 January
5.30pm**

The last of our three traditional, atmospheric and musically-rich ceremonies on a Sunday evening during the Christmas period. This bilingual, candle-lit ceremony will invite us to attend to the holiness that we see in Christ, and that we are called to nurture in our hearts. The ceremony is free to attend, with donations invited towards our Christmas Appeal.

Ceremony of Carols

**Benjamin Britten
The Cathedral Choir**

**Saturday
29 January
7.30pm**

Come to hear the upper voices of the Cathedral Choir in an atmospheric, candle-lit performance of Benjamin Britten's wonderful cycle of carols and other works – the perfect way to bring Christmastide to a close. The performance will feature Alys Bailey-Wood on the harp. Tickets (£10 adults / £5 concessions / children free) are available from the Cathedral website or on the door.

EIN HADDOLIAD WYTNOSOL ARFEROL

Ar ddydd Sul

8.15am

Holy Eucharist

yn dawel a'n draddodiadol yn y Seintwar; oedfa Saesneg

9.15am

Cymun Bendigaid ar Gân

yn llawen, yn lliwgar ac yn gerddorol yng Nghorff yr Eglwys; oedfa Gymraeg

11am

Choral Holy Eucharist

eto, yn llawen, yn lliwgar ac yn gerddorol yng Nghorff yr Eglwys; oedfa Saesneg

3.30pm

Gosber ar Gân

Choral Evensong

yn draddodiadol, yn ddirdynnol ac yn gerddorol yn Seddi'r Cwîr a'r Seintwar; oedfa ddwyieithog

Yn ddyddiol o ddydd Llun i ddydd Sadwrn

Y Gadeirlan ar agor i bawb o 11am tan 3pm

12.30pm

Cymun Bendigaid Holy Eucharist

yn fyfyrion, gan droi o'r neilltu ganol dydd, yng Nghorff yr Eglwys; oedfa ddwyieithog

---

Dydd Iau

5.30pm

Gosber ar Gân | Choral Evensong

yn draddodiadol, yn ddirdynnol ac yn gerddorol yn Seddi'r Cwîr a'r Seintwar; oedfa ddwyieithog

OUR REGULAR WEEKLY WORSHIP

On Sunday

8.15am

Holy Eucharist

quietly and traditionally, in the Presbytery; an English-language service

9.15am

Cymun Bendigaid ar Gân

joyfully, colourfully and musically in the Nave; a Welsh-language service

11am

Choral Holy Eucharist

again, joyfully, colourfully and musically in the Nave; an English-language service

3.30pm

Gosber ar Gân

Choral Evensong

traditionally, atmospherically and musically in the Quire & Presbytery Stalls; a bilingual service

Daily from Monday to Saturday

The Cathedral open to all from 11am to 3pm

12.30pm

Cymun Bendigaid

Holy Eucharist

reflectively, turning aside in the middle of the day, in the Nave; a bilingual service

Thursday

5.30pm

Gosber ar Gân

Choral Evensong

traditionally, atmospherically and musically in the Quire & Presbytery Stalls; a bilingual service

EIN HELUSEN NADOLIG

**Ein Helusen Nadolig
eleni yw gwaith Undeb
y Mamau i gefnogi'r rhai
sy'n cael eu heffeithio gan
gam-drin domestig.**

Mae Undeb y Mamau wedi'i ymrwymo i gefnogi perthnasau iach a ffyniannus. Un o'r bygythiadau mwyaf i unigolion, teuluoedd a chymdeithasau o gwmpas y byd yw trais a chandrinaeth yn erbyn gwragedd a merched, oherwydd eu rhyw, neu sy'n effeithio'n anghyfartal ar wragedd a merched.

Dyma ychydig o enghreifftiau yn unig o'r gwaith y mae Undeb y Mamau yn ei wneud fel rhan o'r Weinidogaeth hon:

Yng Ngweriniaeth Ddemocratiaidd y Congo, mae aelodau o Undeb y Mamau'n gweithio'n agos â goroeswyr, yn enwedig y rhai sydd wedi'u heffeithio gan drais rhywiol o ganlyniad i wrthdaro, trwy ddarparu cefnogaeth emosiynol, cyfarfod anghenion sylfaenol megis tai a dysgu iddyn

nhw'r sgiliau i fod wedi'u nerthu'n economaidd. Yng Ngweriniaeth Ddemocratiaidd y Congo, mae Undeb y Mamau hefyd yn rhedeg sesiynau astudio'r Beibl ar gyfer gwragedd sydd wedi profi trais rhywiol, yn edrych ar beth mae'r Beibl yn ei ddweud am hynny, yn annog gwragedd i ddeall eu bod wedi'u creu yn ar lun Duw; ail adeiladu eu hunan barch, gwerth a hyder; a thorri ar y stigma a'r cywilydd.

Yn y DU, mae aelodau'n gweithio'n agos gyda llochesau trais domestig lleol, yn darparu eitemau hanfodol megis pethau hylendid personol a rhoi bwyd a dillad i wragedd a phlant sydd wedi cael eu gorfodi i ffoi o'u cartrefi oherwydd trais.

Mae Undeb y Mamau yn gweithio'n ddiflino i herio'r pethau sy'n caniatáu anghyfiawnder ar bob lefel, ac yn eiriol gyda'r sawl sy'n cymryd penderfyniadau a'r rhai mewn pŵer i annog y newidiadau angenrheidiol, gan gynnwys newid cyfreithiau a pholisiau lleol a cheneadlaethol.

Rydym yn falch o allu cefnogi'r weinidogaeth hanfodol hon, a bydd y Gadeirlan yn codi arian ym mhob un o'n digwyddiadau Adfent a Nadolig mawr i'n galluogi i roi rhodd tuag at y gwaith.

OUR CHRISTMAS CHARITY

Our Christmas Charity this year is the work of the Mothers' Union to support those affected by domestic abuse.

Mothers' Union is committed to supporting healthy and flourishing relationships. One of the greatest threats to individuals, families and societies around the world, is violence and abuse which is carried out against women and girls because of their gender, or which affects women and girls disproportionately.

Here are just a few examples of the work the Mothers' Union undertakes as part of this ministry:

In the DRC, Mothers' Union members work closely with survivors, in particular those affected by sexual violence as a result of conflict, by providing emotional support, meeting basic needs such as housing, and

equipping them with skills to become economically empowered. In the DRC, Mothers' Union also runs Bible study sessions for women who have experienced sexual violence, looking at what the Bible says about the issue, encouraging women to understand that they are made in the image of God; rebuilding self esteem, worth and confidence; and breaking stigma and shame.

In the UK, members work closely with local domestic violence refuges, providing essentials such as toiletries, food and clothing for women and children who have been forced to flee their home due to violence.

Mothers' Union works tirelessly to challenge the mechanisms that perpetuate injustice at all levels, and advocate with decision-makers and those in power to bring about necessary change, including changes to local and national laws and policies.

We are glad to be able to support this vital ministry, and the Cathedral will be fundraising at each of our major Advent and Christmas events to enable us to make a donation towards this work.

CADEIRLAN.EGLWYSYNGNGHYMRU.ORG.UK

DILYNWCH NI AR FACEBOOK, TWITTER AC INSTAGRAM

CADEIRLAN.CHURCHINWALES.ORG.UK

FOLLOW US ON FACEBOOK, TWITTER AC INSTAGRAM

Cadeirlan Deiniol Sant ym Mangor

Esgob

Y Gwir Barchg Andrew T. G. John

esgob.bangor@eglwysyngnghymru.org.uk

Is-Ddeon

Canon Siôn B. E. Rhys Evans

sionrhysevans@eglwysyngnghymru.org.uk

Canon dros Fwyd Cynulleidfaol

Canon Tracy Jones

tracyjones@eglwysyngnghymru.org.uk

Cyfarwyddwr Cerdd

Joe Cooper

joe cooper@churchinwales.org.uk

Organyydd

Martin Brown

martinbrown@eglwysyngnghymru.org.uk

Gweinidog Teulu

Naomi Wood

naomiwood@eglwysyngnghymru.org.uk

Darllynydd ac Ystlynydd

Elma Taylor

Canon Emeritus

Canon Angela Williams

Aelodau o Goleg Offeiriadol y Gadeirlan

Y Parchg Ddr John Pryor Jones, y Tra Pharchg Athro

Gordon McPhate, y Parchg Peter Kaye

Pensaer y Gadeirlan

Simon Malam

Cabidwl y Gadeirlan

Archdiacon Bangor

Yr Hybarch Mary Stallard

Archdiacon Meirionnydd

Yr Hybarch Andrew Carroll Jones

Archdiacon Ynys Môn a

Phrebendari Llanfair

Yr Hybarch Andy Herrick

Prebendari Penmynydd

Canon Dylan Williams

Canon Drysorydd

Canon Siôn B. E. Rhys Evans

Canon Ganghellor

Canon Emlyn Cadwaladr Williams

Canon Bencantor

Canon Robert Townsend

Canon Primus

Canon Tracy Jones

Canon Tertius

Canon Kim Williams

Canon Quintus

Canon Alan Gyle

Canon Mygedol

Canon Jane Coutts

Canon Mygedol

Canon Janet Gough

Canon Mygedol

Canon Nick Golding

Clerc y Cabidwl

Robert Jones

robertjones@eglwysyngnghymru.org.uk

Rhif elusen 1158340

Saint Deiniol's Cathedral in Bangor

Bishop

The Rt Revd Andrew T. G. John

bishop.bangor@churchinwales.org.uk

Sub-Dean

Canon Siôn B. E. Rhys Evans

sionrhysevans@churchinwales.org.uk

Canon for Congregational Life

Canon Tracy Jones

tracyjones@churchinwales.org.uk

Director of Music

Joe Cooper

joe cooper@churchinwales.org.uk

Organist

Martin Brown

martinbrown@churchinwales.org.uk

Family Minister

Naomi Wood

naomiwood@churchinwales.org.uk

Reader and Verger

Elma Taylor

Canon Emeritus

Canon Angela Williams

Members of the Cathedral's College of Priests

The Revd Dr John Pryor Jones, the Very Revd Prof.

Gordon McPhate, the Revd Peter Kaye

Cathedral Architect

Simon Malam

Cathedral Chapter

Archdeacon of Bangor

The Venerable Mary Stallard

Archdeacon of Meirionnydd

The Venerable Andrew Carroll Jones

Archdeacon of Anglesey &

Prebendary of Llanfair

The Venerable Andy Herrick

Prebendary of Penmynydd

Canon Dylan Williams

Canon Treasurer

Canon Siôn B. E. Rhys Evans

Canon Chancellor

Canon Emlyn Cadwaladr Williams

Canon Precentor

Canon Robert Townsend

Canon Primus

Canon Tracy Jones

Canon Tertius

Canon Kim Williams

Canon Quintus

Canon Alan Gyle

Honorary Canon

Canon Jane Coutts

Honorary Canon

Canon Janet Gough

Honorary Canon

Canon Nick Golding

Chapter Clerk

Robert Jones

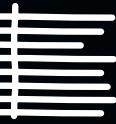
robertjones@churchinwales.org.uk

Charity number 1158340

WELE, BYDD Y WYRYF
YN BEICHIOGI, AC YN
ESGOR AR FAB,
A GELWIR EF
IMMANUEL, "Y MAE
DUW GYDA NI"

LOOK, THE VIRGIN
SHALL CONCEIVE
AND BEAR A
SON, AND THEY
SHALL NAME HIM
EMMANUEL, "GOD
IS WITH US."

MATHEW | MATTHEW 1:23

Cadeirlan
Deiniol Sant
ym Mangor

Saint Deiniol's
Cathedral
in Bangor

